

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XVI. De Charitate Theologica, ejusque obligatione, & vitiis oppositis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

quam postponit amor temporalium: si tamen quis optet perpetuò frui mundo sine comparatione ad cœlestem gloriam ex amore vitæ præsentis, vel ut sic effugiat periculum æternæ damnationis, probabiliter excusatur saltem à mortali, *Castrop. Tamb. L. 2. in decal. c. 3. §. 1.*

12.

2. Qui pergit peccare ideo, quia confidit misericordiam Dei æquè facile remissuram plura peccata, quàm unum, graviter peccat peccato præsumptionis, secus si ideo peccata reiteret, eo quod eadem erubescentiâ vel labore possit confiteri plura quàm unum, quia non peccat ex confidentia in Dei misericordia, & quamvis *Bonaspei d. 4. n. 48.* putet tantùm venialiter contra spem peccare eum, qui ex præsumptione vel spe remissionis facit peccatum veniale, aut ad breve tempus pœnitentiam differt, communis tamen sententia est, hinc non dari paritatem materiæ, gravis enim irreverentia est abuti divinâ misericordiâ ad peccandum etiam venialiter.

3. Qui temerè se exponit evidenti periculo mortis, volens experiri an Deus extraordinario medio sibi sit subventurus, tentat Deum, ideoque graviter peccat.

4. Qui timet aut putat sibi difficilem esse remissionem peccatorum ob nimiam v. g. eorum enormitatem, per hoc præcisè non peccat, cum revera remissio difficilis sit, non quidem ex parte Dei, sed ex parte pœnitentis, qui eò est indignior remissione, quò graviora commisit peccata; si tamen ideo abjiciat omnem spem & conatum ad salutem, aut peccatorum remissionem, peccat peccato desperationis.

5. Qui diei suæ maledicit, vel dolet se esse natum ob tædium vitæ vel asperitates quas experitur, non peccat propriè contra spem; secus si ideo maledicat natiuitati suæ, quia diffidit peccata sibi à Deo esse remittenda.

13.

14.

CASUS XVI.

De charitate Theologica, ejusque obligatione, & vitiis oppositis.

Quarantus Pastor ovium ignorat 1. *Quid sit charitas.* 2. *Ad quid obliget lex charitatis affirmativa, negativa.* 3. *An Deus debeat diligere super omnia appetitivè, intensivè.* 4. *Quoties, & quando.* 5. *An in articulo mortis; & quid in dubio an*

huic præcepto satisfecerit. 6. *An proximus diligendus internè.* 7. *Qualiter externè.* 8. *Qualiter inimico ignoscendum.* 9. *Quid de odio proximi vel qualitatis in proximo;* 10. *An liceat ei optare malum vel de eo gaudere.* 11. *Quis ordo dilectionis servandus.* 12. *An vitam vel*

vel bona propria liceat postponere vite
vel bonis alterius. 14. An conjun-
cti preferendi extraneis. 15. An
innocens nocenti. 16. Quid sit ma-
ledictum, discordia; 17. Susurra-
tio, &c. Pro resolut.

I.

QUÆR. I. Quid sit Charitas?

R. Charitas Theologica sumpta pro
habitu est virtus à Deo per se infusa,
quâ Deus diligitur propter se & pro-
ximus propter Deum. Charitas actua-
lis est amor benevolentiae, & amicitiae,
quo Deo, proximo, & nobis
volumus bonum, quia hoc Deo bo-
num est, & in hoc distinguitur ab
amore concupiscentiae, quæ vult Deo
vel proximo bonum, non quia hoc
Deo, vel proximo, sed quia ipsi vo-
lenti bonum est; ideoque ad spem
pertinet.

2.

QUÆR. II. Quid circa legem
charitatis erga Deum?

R. Lex charitatis in Deum duplex
est, affirmativa, quâ præcipitur Dei
amor, & negativa, quâ prohibetur
omne odium, aversio, aut malignus
in Deum affectus: odium autem
aliud vocatur abominationis, quo
quis Deum non secundum se, sed
secundum aliquem ejus affectum sibi
contrarium aversatur v. g. ob im-
posita difficilia præcepta, ob pœnas, ad-
versitates immixtas &c. Aliud dicitur
odium inimicitiae, quo impius Deum
secundum se odit, aversatur, eique
malè vult, de ejus bonitate, potentia,
gloria &c. tristatur: primum odium
opponitur amori concupiscentiae, se-
cundum amori amicitiae, utrumque
est peccatum omnino grave, postre-

R. D. Jansen Pars I.

num longè gravissimum. Circa præ-
ceptum affirmativum habe sequentia.

1. Hoc obligamur Deum diligere
super omnia, recta enim ratio dicitur
Summum Bonum esse summè aman-
dum: Deut. 6. *Diliges Dominum
Deum tuum ex toto corde tuo, ex totâ
animâ tuâ, ex tota mente tuâ, & ex
totâ fortitudine tuâ: hoc est primum &
maximum mandatum.* Matth. 22.
Tum quia est actus virtutis excellen-
tissimæ, & omnes aliæ virtutes tan-
quam media ad finem charitatis, qui
est unio cum Deo, referuntur, ut pro-
bat *D. Th. 2. 2. q. 44. a. 1.* Tum quia
in charitate restaurantur omnes leges,
qui enim amat Deum, cum solum
adorat, non blasphematur, non assumit
Nomen Domini in vanum &c. Qui
diligit proximum sicut seipsum, non
occidit, non moechatur, non furatur
&c. *Pleniudo ergo legis est dilectio.*
Ad Rom. 13. & In his duobus man-
datis universa lex pendet & Propheta.
Matth. 22. 2. Deus debet diligi
super omnia *appretiative*, id est,
amans debet Deum habere in majori
æstimatione, vel quasi pretio, quàm
omnia alia, ita ut, si opus foret, a-
mans mallet omnia alia, etiam seipsum
perdere, quàm Deum Summum Bo-
num amittere, vel offendere: Item
Deus debet præ omnibus amari *obje-*
ctive, hoc est, Deo debemus plura bo-
na velle quàm ulli creaturæ; Deo enim
debemus velle suas perfectiones infi-
nitas, honorem, adorationem & glo-
riam ab omnibus creaturis tanquam
supremo Domino, & quamvis conve-
nientissimum sit, ut Deus ametur super

3.

N

omnia

omnia etiam *intensivè*, hoc est, vehementiori, ardentiori, & teneriori affectu quàm omnia creata, ad hoc tamen ex præcepto non obligamur, ut habet *communis*, ideoque sine peccato contingere potest, ut Deus minus intensè ametur quam creatura v. g. unicus filius, uxor, parentes, amici &c. cum enim bona creatura sint sensibilia, & nobis præsentia, difficilimum foret in ea aliquando non ferri cum majori conatu, affectione & teneritudine, quàm in Bonitatem Dei à nobis solo intellectu apprehensam; neque obstat illud Matth. 10. *Qui amat patrem vel matrem plus quam me, non est me dignus*, nam ex *communi* & *D. Th.* intelligitur de amore appetitivo, non intensivo. 3. Lex charitatis erga Deum non tantum obligat per accidens, quando scilicet quis aliter justificari non potest, sed etiam per se, & quidem sapius in vita, uti jam certum est ex Propositionibus ab Innoc. XI. damnatis 6. *Probabile est ne singulis quidem rigorosè quinquennis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.* 7. *Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, quâ justificari possimus.* Ratio est, quia homo tenetur sapius tendere in finem ultimum per fidem & spem, ut supra dictum est, ergo à potiori per charitatem: & certò hujus actus utilitas & summa necessitas debet ejus usum homini merito reddere familiarissimum, attentò quod ex sententia *S. Bonav. Scoti in 2. dist. 41. q. 11. D. Th. 2. 2. q. 114. a. 4.* actus aliarum virtutum

supernaturalium fidei, spei, religionis &c. etiam in gratia facti non sint meritorii gratiæ, & gloriæ, nisi procedant ex actuali vel virtuali dilectione Dei super omnia, uti latè probat *Sporer t. 2. in decal. c. 5. à num. 15.* 4. Quoties præceptum amandi Deum obliget, est incertum, cum nec lex, nec Ecclesia diem aut tempus determinet; ex communiori DD. sententia videtur obligare 1. Cum homo sufficientem usum rationis & hujus præcepti cognitionem accepit, ut docet *D. Th. 1. 2. q. 89. a. 6. & AA.* gravissimi apud *Dubois* ad Prop. 1. ab Alex. VII. damnatam n. 31. 2. In articulo mortis, non tantum per accidens, ratione tentationum, aut in defectu Sacramenti Pœnitentiæ, sed etiam per se, etiam si moribundus sibi lethalis culpæ conscius non sit; quia videtur recta ratio exigere, ut homo se per amorem jungat fini suo ultimo isto instanti, à quo pendet felix vel infelix æternitas. 3. Sapius per vitam, ut jam dictum est; fideles tamen qui sunt bonæ voluntatis, non facile debent scrupulari, an præcepto charitatis erga Deum, vel proximum satisfecerint, nam horum actuum frequens est occasio, & reverà illos eliciunt, quoties Deo vel proximo favent suas perfectiones, gaudent quod illi bene sit, faciunt quæ illi placent, vitant quæ displicent &c. *Carden. dissert. 6. c. 2. a. 3.*

QUÆR. III. Quid circa legem charitatis erga proximum?

R. 1. Lex amandi proximum iterum alia est affirmativa, alia negativa:
Lege

Lege affirmativâ tenemur ad sequentia 1. Diligere omnem proximum amicum & inimicum; *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros.* Matt. 5. Idque non tantum actu externo cum v. g. à periculo mortis liberando, necessaria suppeditando, damnum in honore vel bonis fortunæ, si absque gravi incommodo fieri possit, impediendo; sed etiam actu interno, quo ei bene velimus, optemus bonum, ut certum est ex Propositionibus ab Innoc. XI. damnatis: 10. *Non tenemur proximum diligere actu interno & formali:* 11. *Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.* Proximus autem hic dicitur omnis qui est capax ejuldem nobiscum beatitudinis. 2. Peccat contra charitatem, qui ex aversione proximo etiam inimico negat externa & communia signa dilectionis, id est talia, quæ fratri à fratre, civi à cive, Superiori à subdito exhiberi solent, ut si fratrem, qui te offendit, nolis ut antea, salutare, alloqui; Prælato ut antea, non inclinare: Ratio est, quia hoc esset seipsum vindicare, odium exterius continuare & alteri ad idem anam dare. *Dixi 1. Ex aversione,* nam si ex justâ causâ v. g. pater filio, Superior subdito per aliquod tempus consuetæ benevolentiae signa subtrahant, ut sic eum ad agnitionem & emendationem adducant, utrique non peccant. *Dixi 2. Signa communia,* nam non tenemur inimico exhibere signa dilectionis specialia, v. g. familiariter cum eo conversari, eum hospitio suscipere, mœstum consolari,

agrotum invisere &c. nisi fortè hæc signa exigeret gravis ejus necessitas, vel per ea sine gravi tuo incommodo eum posses Deo & tibi reconciliare. 3. Inimico veniam petenti teneris in- & externè remittere dando speciale signum, quod ob præsentem offensam ei officia charitatis subtrahere nolis; potes tamen petere satisfactionem, nisi hæc tibi foret inutilis, & alteri graviter damnosa, imò si tu primò vel principaliter dederis causam inimicitiae, etiam teneris primò reconciliationem quærere. Si quis nolit inimico reconciliari, vel communia dilectionis signa exhibere, absolvi non potest: Sed quid si pœnitens dicat se quidem inimico ignoscere, sed non posse oblivisci injuriæ; se quidem non odisse, sed etiam non posse aspicere, alloqui, salutare sine motu amaritudinis, rancoris &c.? 3. Talis interrogandus est qualiter non possit oblivisci, an solam quoad memoriam & horrorem injuriæ acceptæ; an motus rancoris vel amaritudinis quos ad conspectum inimici experitur, sint involuntarii, vel è contra an voluntarii, an conjuncti cum imprecatione alicujus mali, vel desiderio vindictæ? Si primum, absolvat in Domino, saepe enim animorum aversio non tam est ex malitiâ, quam naturali geniorum diversitate: si secundum, non absolvat nisi omni rancore deposito.

3. 2. Præcepto negativo prohibemur odisse proximum juxta sequentes explicationes. 1. Odium definitur à *D. Th. 2. 2. q. 34. a. 1.* quod sit alienatio seu aversio voluntatis ab eo,

N 2

quod

quod apprehenditur ut malum, & noxium: aliud est inimicitia seu malevolentia, quo quis averfatur personam proximi secundum se, seu ei vult malum, quia ipsi malum est; est ex genere suo mortale; aliud est odium qualitatis, seu abominationis, quò personam averfamur non secundum se, sed secundum qualitatem ei adjacentem, potestque esse bonum, malum, vel indifferens, prout qualitas, quam in proximo odisti, bona, mala vel indifferens est; si odisti in proximo qualitatem bonam v. g. vitæ sanctitatem, humilitatem, temperantiam &c. odium malum est & fraternæ charitatis invidentia: si qualitas quam odisti, sit mala, ut superbia, avaritia, luxuria, odium bonum est, nisi transeat in personam; si qualitas sit indifferens, ut vanitas, honor, divitiæ, ipsum pariter odium est indifferens, & fit bonum vel malum, prout finis, ob quem odisti, bonus vel malus est. 2. Circa odium malevolentia seu inimicitia accipe hanc regulam: *Inefficaciter velle, gaudere, desiderare, petere proximo grave malum sine rationabili causa, vel ex vindicta, aversione, aut displicentia erga ejus personam, semper est mortale; E contra velle grave malum v. g. paupertatem, mortem &c. in ordine ad majus bonum presertim spirituale ipsius proximi, vel ad avertendum grave damnum Reipublicæ vel innocentis, per se non est peccatum*: Hinc licitum est inefficaciter velle vel optare infamiam, carcerem, imò ipsam mortem malefactori, ut confusus respiceat à peccatis, vel mortuus desinat Reip. vel innocentibus

nocere, modò non fiat ex vindicta, vel aversione. Item excusantur à peccato, qui sibi ipsis vel alteri optant mortem, ut liberentur à gravissimis doloribus vel adversitatibus, quia similia desideria formaliter sunt de bono, non de malo, ait Palao L. 1. t. 6. d. 4. p. 1. n. 11. Ob proprium temporale emolumentum non licet proximo optare mortem, vel aliud grave malum, vel de eo gaudere, ut constat ex Prop. 3. ab Innoc. XI. damnata: *Si cum debito moderamine facias, potes absque mortali de vita alterius trislarari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia persona, sed ob aliquod temporale emolumentum.* NB. Ob temporale emolumentum seu lucrum acquirendum; nam ad avertendum grave damnum in re jam possessa, adhuc valde probabile est licere, absque odio tamen & vindicta, alicui inefficaciter desiderare mortem, v. g. latroni ne ab eo occidat vel bonis spoliet D. Th. 2. 2. q. 76. a. 2. & in 3. dist. 30. q. 1. a. 1. & DD. gravissimi apud Mendo d. 4. q. 1. & 4. Ratio est, quia mihi ipsi licitè opto mortem, ut evadam ingens malum, ergo & alteri; deinde licitè occido injustum aggressorem, si id necessarium sit pro conservatione vitæ, & probabiliter etiam pro conservatione bonorum temporalium, ergo à potiori licebit aggressori mortem optare ut non occidat, non rapiat: neque hoc est gaudere vel optare alteri malum, quia ipsi malum, sed quia mihi bonum est, S. Th. loc. cit. Multò magis licebit gaudere de effectu bono

11.

bono v. g. hereditate ex alterius morte consecuta, quia tale gaudium non terminatur ad mortem proximi, sed illa praesupposita ad hereditatem; periculosum tamen est hereditatem desiderare ante mortem, quia tale desiderium facile extendit se ad ipsam mortem, quam certum est non licere desiderare propter bonum temporale hereditatis.

12. QUÆR. IV. Quis ordo in diligendo servandus?

R. 1. Super omnia & præ omnibus renemur diligere Deum. 2. Nos ipsos quoad bona spiritualia. 3. Proximum quoad bona spiritualia. 4. Nos ipsos secundum bona corporalia. 5. Proximum secundum eadem bona. 6. Nos ipsos & proximos secundum bona temporalia. Ratio est, quia homo sibi ipsi est conjunctior, scilicet per identitatem, proximo per societatem, ergo seipsum magis amare debet quam proximum, nam *qui sibi nequam, cui bonus erit?*

13. Eccl. 14. 2. Quamvis homo bona sua temporalia possit postponere bonis temporalibus proximi, eò quod sit horum Dominus, non potest tamen per se loquendo vitam suam postponere vitam proximi, nisi hic esset persona Reip. valde necessaria. 3. Licet se exponere periculo incerto ut proximus evadat certum, aliàs enim non liceret ministrare peste infectis. 4. Si proximus sit in extremâ necessitate spirituali id est in proximo periculo damnationis; ut si infans sine baptismo esset moriturus, aut jam moriturus petat instrui in necessariis

fidei, teneris ei succurrere cum qualicunque vitæ & bonorum temporalium periculo, dummodo sit certa spes fructus, neque aliud æquale vel gravius damnum tibi vel tertio immineat. 5. Curati, id est Pastores, Prælati, Episcopi tenentur suis subditis etiam in gravi necessitate spirituali, seu in periculo proximo peccati mortalis constitutis, à quo se ipsos non creduntur liberaturi, cum periculo vitæ succurrere *S. Th. 2. 2. q. 26. a. 5.* quia ex officio & vi taciti contractus ad hoc obligantur, sicut miles ad prælium, & *bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Joan. 10. 6. In pari necessitate per se præferendi sunt sanguine juncti extraneis, etiam sanctioribus vel benefactoribus; quia sunt magis conjuncti: docet tamen *Bannes 2. 2. q. 26. a. 8.* insigni amico aut benefactori potius ex charitate subveniendum esse, quam consanguineo non valde propinquo, & non bene merito. 7. Inter consanguineos in extremâ necessitate præferendi sunt parentes, & pater præ matre, quia ambo sunt principium vitæ, & pater principium excellentius; deinde filii, ex post uxor & fratres; an verò creditor in æquali necessitate præferri debeat debitori, dicam infra. 8. In communi & obvia necessitate omnibus præferenda est uxor, quia civiliter est una persona cum marito, post uxorem succurrendum est liberis, quia habent jus accipiendi alimenta à parentibus, post hos succurrendum parentibus. 9. Non obligaris semper innocentem præferre nocenti, v. g. non

N 3 teneris

teneris saltem cum periculo vitæ occidere latronem, ut sic amicum tuum aliàs verosimiliter in peccato mortali occidendum eripias, nisi amicus esset proximè conjunctus, tunc enim fortè ex pietate obligaris. Ratio est, quia latro etiam occideretur in mortali, & uterque est proximus. *Si dicas*: Proximo in extremâ necessitate spirituali constituto etiam cum periculo vitæ propriæ teneor succurrere, sed amicus est hoc casu in extremâ necessitate spirituali, cum supponatur existere in peccato mortali, & ob perturbationem & instans periculum non possit conteri vel confiteri, è contra latro non est in necessitate, cum possit ab aggressione desistere, ergo. *R.* In extremâ necessitate spirituali teneor proximo subvenire cum periculo vitæ per medium certum, & quando non est æquale periculum damnationis in altero C. secus N. 10. Non teneris te permittere occidi à latrone, sed potes uti defensione occisivâ, etsi latro esset moriturus in peccato, tu verò in gratia, quia latro non est in necessitate; potest enim, si velit, desistere ab injusta invasione.

16. QUÆR. V. Quæ sint vitia charitati opposita?

R. Præter odium directè opponitur 1. *Invidia* & *Ira*, de quibus *cas.*

12. n. 1. & 14. 2. *Maledictum*, quo quis alteri malum imprecatur, quod si fiat seriò in materia gravi ex odio inimicitia, cum animo, ut malum eveniat, est mortale; secus si vel malum sit leve, vel imprecatio non sit planè deliberata, aut non ex animo, ut malum eveniat, sed ex impetu iræ ad expressionem sui doloris vel indignationis, aut tantum ad terrorem alterius v. g. filii, subditi, militis &c. est communis cum *Nav. c. 23. n. 17.* 3. *Discordia*, quæ à *D. Th. q. 37. a. 1.* definitur, dissensio voluntatum circa bonum, quod ex charitate amare debemus; dissensio in malo bona & laudabilis est. 4. *Susurratio*, quæ est verbum seminans discordiam inter amicos, estque peccatum eò gravius, quò amici sunt magis utiles & necessarii, ut parentes, filii, fratres, uxor, maritus: *Susurro* saltem ex charitate, juxta alios etiam ex justitia tenetur dissidentes reconciliare, & pro damno inde securo satisfacere, idque certum videtur, si usus fuerit fraude vel mendaciis, quamvis enim propriè nemo habeat jus ad alterius amicitiam, habet tamen jus ne dolo vel fraude invitatus eâ privetur, & susurro absolvi non potest, nisi præstitâ satisfactione & reconciliatio-
ne, si possit.

17.

CASUS XVII.

De charitate, prout obligante ad eleëmofynam.

R Abanus dives 1. *Putat satis esse egenis internè compati.* 2. *Dubitat an detur præceptum eleëmofynæ; an obliget ex necessariis, vel solis superfluis.* 3. *Quo- tplex sit necessitas.* 4. *An sit obligatio*